

Jerzy Rogowski

1907-1995

Absolwent Wydziału Nawigacyjnego z 1930 r., geodeta, żołnierz Armii Krajowej, profesor nauk technicznych, wybitny naukowiec.

Urodził się w Odessie 28 grudnia 1907 r. (rodzice Bolesław i Julia z Lipkowskich). Miał 9 lat, gdy ojciec, zmobilizowany jako oficer rezerwy armii carskiej, poległ w walce z Niemcami. Mieszkał z matką i młodszym o sześć lat bratem w Kamieniu Podolskim, od 1919 r. w Rumunii, następnie ponownie w Polsce – w Zakopanem. Tam uczęszczał do gimnazjum. Szkołę średnią ukończył w 1926 r. w Warszawie i zdał egzamin na Wydział Nawigacyjny Szkoły Morskiej w Tczewie.

Po otrzymaniu dyplomu odbył dwuletni staż morski we francuskiej marynarce handlowej – na statkach kompanii Chargeurs Réunis. Światowy wielki kryzys ekonomiczny lat 30. sprawił, że wszędzie trudno było dostać pracę, także na morzu, zapisał się więc na Wydział Geodezji Politechniki Warszawskiej i ukończył go w 1939 r. – został inżynierem geodetą.

W czasie studiów pracował jako referent w Wydziale Agrarnym Państwowego Banku Rolnego, a od czerwca 1939 r. w Państwowym Zarządzie Dróg Wodnych w Warszawie. Wybuch II wojny światowej zastał go na terenie Polesia Wołyńskiego – w miejscowości Chinocze, w trakcie wykonywania prac geodezyjnych związanych z mającą powstać na tamtym terenie siecią zbiorników wodnych. Do Warszawy wrócił pod koniec 1940 r. i podjął pracę w Dyrekcji Dróg Wodnych, przemianowanej przez okupanta na Wasserwirtschaftsamt Warschau. Kierownikiem był inż. Bronisław Czaiński, który na terenie Portu Handlowego w Warszawie zorganizował jednostkę wchodzącą w skład powstającego Związku Walki Zbrojnej.

Pod koniec 1940 r. Jerzy Rogowski został zaprzysiężony w ZWZ i przybrał pseudonim „Wir”. W marcu 1942 r. nawiązał współpracę z młodszym bratem Janem, który jako cichociemny „Czarka” przyleciał do Polski.

Pracując w Dyrekcji Dróg Wodnych, wykonywał pomiary geodezyjne związane z regulacją rzeki Bug, która stanowiła wówczas

granicę między Generalnym Gubernatorstwem a terenami będącymi w granicach III Rzeszy oraz sowieckimi terenami Komisarjatu Białorusi i Ukrainy. Mając możliwość swobodnego poruszania się po obszarach położonych za Bugiem, zbierał informacje i utrzymywał kontakty pozwalające przewozić materiały i meldunki do ludzi przebywających na terenach objętych działaniami IV i II odcinka „Wachlarza” (kryptonim wydzielonej organizacji dywersyjnej na zapleczu frontu wschodniego, utworzonej we wrześniu 1941 r. dla dezorganizowania działań armii niemieckiej¹). Kilkakrotnie jeździł do Wilna, Białegostoku, Łomży, Sarn i Równego w misjach zleczanych mu przez brata i płk. R. Grocholskiego, organizował przerzuty przez granicę na Bugu sprzętu i dywersantów udających się na akcje organizowane przez „Wachlarz”. Pomogła mu w tym dobra znajomość języków: niemieckiego, rosyjskiego i ukraińskiego.

W tym czasie w Warszawie, w ramach organizacji TODT, zaczęto działać szereg niemieckich firm budowlanych. Jedną z nich prowadziła prace na zapleczu frontu wschodniego, przy pomocy werbowanych robotników i materiałów dowożonych z GG. Pod jej osłoną (dzięki znajomościom)

¹ *Wielka Encyklopedia PWN*, tom 28, Warszawa 2005, s. 491.

udało mu się przetransportować na teren II i IV odcinka „Wachlarza”, wraz z materiałami i sprzętem, ludzi organizujących akcje sabotażowe. Szereg osób „spalonych” na terenie GG oraz terenach przyłączonych do Rzeszy można było bezpiecznie przerzucić – jako ochotników do pracy na zapleczu frontu. W transportach sprzętu budowlanego przemykana była również broń i materiały wybuchowe. W 1942 r. Jerzy Rogowski rozpoczął współpracę z inż. Stanisławem Jankowskim, ps. „Burek”, dostarczając mu oryginalne „ausweisy” i karty meldunkowe, którymi posługiwali się pracownicy organizacji TODT.

Dawało to możliwość śledzenia zmian, jakim ulegały druki dokumentów, na podstawie których można było poruszać się w różnych rejonach przyłączonych do Rzeszy.

W końcu 1942 r. z Pińska, gdzie mieszkali krewni żony, przywiózł informacje i kontakty wykorzystane przez brata i „Ponurego” w czasie akcji odbicia z więzienia w Pińsku w styczniu 1943 r. kpt. A. Paczkowskiego.

Jan Piwnik „Ponury” objął dowództwo oddziałów partyzanckich na Kielecczyźnie, a Jan Rogowski był jego zastępcą i kendantem bazy zaopatrzeniowej oddziałów.

Latem 1943 r. Jerzy Rogowski zastępował brata rannego w akcji w okolicach Suchedniowa, gromadząc i dostarczając oddziałom zaopatrzenie m.in. w odzież, broń i amunicję oraz inne rzeczy niezbędne dla przetrwania w lasach i prowadzenia akcji zbrojnej.

Z polecenia „Ponurego” zorganizował w Warszawie pracownię, która przy współpracy prof. Janusza Groszkowskiego wyprodukowała przenośne aparaty radiowe nadawczo-odbiorcze o małym zasięgu (od kilku do kilkunastu kilometrów). Partia, którą konwojował „Czarka”, na początku 1944 r. wpadła w ręce radomskiego gestapo na skutek denuncjacji konfidenta Jerzego Wojnowskiego. Wiele osób zostało wówczas aresztowanych lub zmuszonych do ukrycia się, Jerzy Rogowski cudem uniknął aresztowania.

Po aresztowaniu brata wycofał się z pracy w konspiracji – musiał zająć się dwuletnim synkiem Jerzym i chorą na gruźlicę żoną (która zmarła kilka lat po zakończeniu woj-

ny). Porucznik Jan Rogowski, ps. „Czarka”, został rozstrzelany 16 lutego 1944 r.

Przez całą wojnę Jerzy Rogowski utrzymywał siebie i rodzinę, wykonując prace geodezyjne dla potrzeb melioracji i regulacji rzek na terenie Generalnego Gubernatorstwa.

W 1946 r. uzyskał uprawnienia przysięgłego mierniczego, a w 1950 r. został magistrem nauk technicznych.

Od 1947 r. do 1954 r. prowadził wykłady z geodezji na Inżynierskim Kursie Melioracji Rolnych przy SGGW, od 1955 r. do 1962 r. w Rolniczym Studium Zaocznym tejże szkoły, a w latach 1957-1962 – na Wydziale Melioracji Wodnych. Ponadto był nauczycielem w Technikum Geodezyjnym w Warszawie od 1952 r. do 1961 r.

W latach 1950-1955 był kierownikiem Sekcji Technicznej w Państwowym Przedsiębiorstwie Geodezyjnym, biorąc czynny udział w zakładaniu podstawowej osnowy geodezyjnej w Polsce, a jako nauczyciel akademicki – został starszym asystentem na Wydziale Geodezji i Kartografii w Katedrze Geodezji Stosowanej Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

W 1965 r. obronił pracę doktorską, w 1970 r. uzyskał stopień doktora habilitowanego nauk technicznych, 17 listopada 1990 r. – tytuł naukowy profesora nauk technicznych.

Był członkiem Związku Mierniczych RP, a po jego przekształceniu – Stowarzyszenia

Geodetów Polskich NOT i członkiem Związku Nauczycielstwa Polskiego. Od 1974 r. był rzeczoznawcą Stowarzyszenia Geodetów Polskich w zakresie geodezji szczegółowej, geodezji inżynierskiej i instrumentoznawstwa geodezyjnego. Opublikował kilkanaście prac naukowych.

Po przejściu na emeryturę w 1978 r. został honorowym członkiem Rady Wydziału Melioracji Wodnych SGGW-AR w Warszawie. Nadał pracował naukowo i zawodowo, opracował podręcznik „Geodezja” (wydany w 1984 r.), był promotorem dwóch prac doktorskich oraz recenzentem trzech. Pracował nad zagadnieniami optymalizacji, zakłada-

nia i wyrównywania sieci geodezyjnych, badaniem przemieszczeń i odkształceń konstrukcji inżynierskich przy zastosowaniu nowoczesnych metod teledetekcji i elektronicznych technik obliczeniowych.

Odznaczony był m.in. Krzyżem Kawalerskim Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Złotą Odznaką za Zasługi w Dziedzinie Geodezji i Kartografii, dwukrotnie Krzyżem Armii Krajowej (nr 5712 i 15742).

Zmarł 24 listopada 1995 r. w Warszawie.

Syn – prof. dr hab. inż. Jerzy B. Rogowski poszedł w ślady ojca: także jest geodetą, a od 2014 r. do 2021 r. pracował w uczelni, którą ojciec skończył w 1930 r.

W gronie kolegów (absolwentów z 1931 i 1932 r.). Pośrodku z gitarą siedzi Jerzy Rogowski; zdjęcie zrobione aparatem J. Rogowskiego w lutym 1929 r.

Źródła: *Kadry morskie Rzeczypospolitej*, tom I, pod red. Jana Kazimierza Sawickiego, wyd. II, Gdynia 2000; autobiografia prof. Jerzego Rogowskiego, przekazana przez syna prof. dr hab. inż. Jerzego B. Rogowskiego; *Wielka Encyklopedia PWN*, tom 28, Warszawa 2005.